

**Građanski odbor za ljudska prava
Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek**

PRAĆENJE SUĐENJA ZA RATNE ZLOČINE

IZVJEŠTAJ ZA SIJEČANJ I VELJAČU 2011. GODINE

Monitoring tim:

Veselinka Kastratović
Mladen Stojanović
Jelena Đokić Jović
Maja Kovačević Bošković
Marko Sjekavica
Martina Klekar
Milena Čalić Jelić
Melanija Kopic

Asistentica na projektu:

Ljiljana Bračun

Za organizacije:

Nikoleta Poljak, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek
Vesna Teršelič, Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću
Zoran Pusić, Građanski odbor za ljudska prava

PREGLED POSTUPAKA KOJE SMO PRATILI

a) Praćene glavne rasprave na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj

Promatrači monitoring tima Centra za mir, nenasilje i ljudska prava, Documenta-e i Građanskog odbora za ljudska prava u siječnju i veljači 2011. **na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj pratili su 8 kaznenih postupaka ratnih zločina.**

Glavne rasprave održavane su na **županijskim sudovima u Osijeku** (postupak protiv opt. Damira Kufnera i dr. za zločin u Marinom Selu, postupak protiv opt. Čede Jovića za zločin u Dalju IV te postupak protiv opt. Petra Mamule za zločin u Baranji); **Vukovaru** (postupak protiv opt. Miloša Stanimirovića i dr. za zločin u Tovarniku); **Sisku** (postupak protiv opt. Rade Miljevića za zločin na brdu Pogledić pored Gline); **Zadru** (postupak protiv opt. Nikole Munjesa za zločin u Perušiću); **Zagrebu** (postupak protiv opt. Željka Gojaka za zločin u karlovačkom naselju Sajevac) i **Šibeniku** (postupak protiv opt. Gorana Amanovića za zločin u Suknovcima i Oklaju).

Od navedenih postupaka jedino je u postupku koji se na Županijskom sudu u Zadru vodio protiv opt. Nikole Munjesa (zločin u Perušiću) donesena nepravomoćna presuda.

U tom je postupku presudom Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Zadru nakon provedenog obnovljenog postupka u cijelosti potvrđena ranija presuda kojom je opt. Nikola Munjes u odsutnosti 9. listopada 1995. godine osuđen na 9 godina zatvora.

Optuženik je proglašen krivim da je 22. rujna 1991. u Perušiću kod Benkovca, kao pripadnik milicije tzv. Republike Srpske Krajine prilikom vođenja dvojice mještana hrvatske nacionalnosti u Stanicu milicije Benkovac zbog sumnje da surađuju sa HV, mučio ih i nečovječno postupao prema njima.

Opt. Munjes izručen je Republici Hrvatskoj iz Crne Gore u listopadu 2010. godine. Glavna rasprava u obnovljenom postupku započela je 17. siječnja 2011. godine. Održano je ukupno četiri ročišta glavne rasprave te je 04. veljače objavljena presuda. Nakon objave presude protiv okrivljenika je produžen pritvor.

Tijekom ovoga izvještajnog razdoblja (siječanj-veljača) započele su glavne rasprave u dva predmeta:

1. Na Županijskom sudu u Osijeku 22. veljače 2011. započela je glavna rasprava u četvrtom (trećem ponovljenom) postupku protiv **opt. Petra Mamule (zločin u Baranji)**. Nastavak glavne rasprave planiran je za 23. ožujka 2011. Optuženik se brani sa slobode (u pritvoru se nalazio od 06. listopada 2000. do 7. svibnja 2003. godine).

U ovome predmetu VSRH tri je puta ukidao osuđujuće presude Županijskog suda u Osijeku i predmet vraćao na ponovno raspravljanje. Posljednjim ukidbenim rješenjem VSRH (I Kž-520/09 od 3. kolovoza 2010. godine) zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ukinuta je presuda Županijskog suda u Osijeku kojom je optuženik osuđen na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine i deset mjeseci. Sudu prvog stupnja naloženo je da pred potpuno izmijenjenim vijećem provede novo suđenje.

Opt. Mamuli stavlja se na teret da je tijekom kolovoza i rujna 1991. godine u Belom Manastiru i drugim mjestima Baranje kao sudionik oružane pobune lokalnog srpskog stanovništva sudjelovao u zastrašivanju te fizičkom i psihičkom zlostavljanju civilnih stanovnika Baranje nesrpske nacionalnosti.

2. Na Županijskom sudu u Šibeniku 31. siječnja 2011. započela je glavna rasprava u postupku protiv **opt. Gorana Amanovića (zločin u Suknovcima i Oklaju)**. Ročište glavne rasprave održano je i 14. veljače, a nastavak je planiran za 08. ožujka. Optuženik, koji je Hrvatskoj izručen iz Bosne i Hercegovine, nalazi se u pritvoru šibenskog zatvora.

Opt. Amanovića se tereti da je od kraja 1991. do 1994. godine u Suknovcima i Oklaju, na tada privremeno okupiranom području Općine Promina, kao pripadnik srpskih paravojsnih postrojbi fizički zlostavljao i tukao civilno stanovništvo starije životne dobi hrvatske nacionalnosti, a jedan je stariji muškarac preminuo zbog zadobivenih ozljeda. Također, tereti ga se da je jednu stariju žensku civilnu osobu silovao, a jednu pokušao silovati, te da je civilima prijetio, zastrašivao ih, terorizirao i pljačkao njihovu imovinu.

U ostalim navedenim postupcima glavne rasprave, koje su započele tijekom 2010., su nastavljene:

1. Na Županijskom sudu u Osijeku nastavljena je glavna rasprava, započeta 22. prosinca 2010., u trećem (drugom ponovljenom) postupku protiv **opt. Ćede Jovića (zločin u Dalju IV)**. Tijekom siječnja i veljače održano je pet ročišta glavne rasprave. Rasprava bi trebala biti nastavljena 14. ožujka. Optuženik se nalazi u pritvoru od 07. srpnja 2008. godine.

U ovome je postupku Vrhovni sud RH dva je puta (prvi puta zbog proceduralnih pogrešaka a drugi puta zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja) ukidao prvostupanjske presude Županijskog suda u Osijeku, kojima je optuženik proglašavan krivim i osuđivan na 5 godina zatvora zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, u vezi sa s čl. 28. (počinjeno nečinjenjem).

Optuženika se tereti da je u razdoblju od konca prosinca 1993. do lipnja 1995. godine, obnašajući dužnost zapovjednika jedne postrojbe vojne policije tzv. Vojske RSK, znao da njemu podređeni vojni policajci zlostavljaju pripadnike radnog voda nesrpske nacionalnosti te da nije ništa poduzeo da se počinitelji kazne, pa da je tako pristao na njihove daljnje nedopuštene radnje (udaranje jednog oštećenika uslijed čega je taj oštećenik preminuo, kao i udaranje još petorice oštećenika).

2. Na Županijskom sudu u Osijeku nastavljena je glavna rasprava, započeta 30. rujna 2010., u ponovljenom postupku protiv **optuženih Damira Kufnera, Davora Šimića, Pavla Vancaša, Tomice Poletta, Željka Tutića i Antuna Ivezića (zločin u Marinom Selu)**, bivših zapovjednika odnosno pripadnika Voda vojne policije pri 76. samostalnom bataljunu Zbora narodne garde.

Tijekom izvještajnog razdoblja rasprava je održana 8. veljače. Optuženici Kufner, Šimić i Vancaš u ponovljenom postupku brane se sa slobode, dok se Poletto, Tutić i Ivezić nalaze u pritvoru. Ponovljeni postupak vodi se na Županijskom sudu u Osijeku, jer je predmet, nakon što je VSRH zbog proceduralnih pogrešaka ukinuo osuđujuću presudu Županijskog suda u Požezi, delegiran Županijskom sudu u Osijeku.

Opt. Kufnera tereti se da je naređivao protuzakonita zatvaranja te da je, iako je bio dužan, propustio spriječiti ubijanje civilnog stanovništva, nečovječno postupanje i protupravno zatvaranje civilnog stanovništva, opt. Šimića da je, iako je bio dužan, propustio spriječiti nečovječno postupanje prema civilnom stanovništvu i protupravno zatvaranje, a optužene Vancaša, Poletta, Tutića i Ivezića tereti se kao neposredne počinitelje.

3. Na Županijskom sudu u Zagrebu u tijeku je glavna rasprava, započeta 17. prosinca 2010., u postupku koji se vodi protiv **opt. Željka Gojaka (zločin u karlovačkom naselju Sajevac)**. Rasprava je održana 20. siječnja, no 15. veljače, iako zakazana, nije održana. Nastavak će biti zakazan naknadno. Optuženik se nalazi u pritvoru od 22. listopada 2010. godine.

Opt. Gojaka se tereti da je 05. listopada 1991. u karlovačkom naselju Sajevac, kao djelatnik PU karlovačke, zajedno s više nepoznatih pripadnika Zbora narodne garde u kući obitelji Roknić lišio života Marka Roknića, Dragicu Ninković i maloljetnu Danijelu Roknić i time počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

4. Na Županijskom sudu u Sisku u tijeku je glavna rasprava, započeta 25. listopada 2010., u trećem (drugom ponovljenom) postupku protiv **opt. Rade Miljevića (zločin na brdu Pogledić pored Gline)**.

Tijekom izvještajnog razdoblja ročište glavne rasprave održano je 25. siječnja, a rasprava bi trebala biti nastavljena 1. ožujka. Optuženik se brani sa slobode. U pritvoru se nalazio od 10. ožujka 2006. godine, no u prosincu 2010. pritvor je ukinut zbog isteka maksimalnog roka trajanja.

U ovome predmetu VSRH je do sada dva puta zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ukidao osuđujuće presude Županijskog suda u Sisku, kojima je optuženik bio osuđen na 14, odnosno na 12 godina zatvora.

Optuženika se tereti da je kao pripadnik snaga tzv. SAO Krajine 20. rujna 1991., prema prethodnom dogovoru sa pripadnicima diverzantske grupe Jose Kovačevića, iz zatvora u Glini izveo zatočene civile Janka Kaurića, Milana Litrića, Borislava Litrića i Antu Žužića i predao ih pripadnicima navedene grupe kako bi bili likvidirani.

5. Na Županijskom sudu u Vukovaru u tijeku je glavna rasprava, započela 13. travnja 2010., u postupku koji se vodi protiv **opt. Miloša Stanimirovića i još trinaest osoba (zločin u Tovarniku)**. Svim optuženicima sudi se u odsutnosti.

Tijekom izvještajnog razdoblja održano je jedno ročište glavne rasprave (11. veljače 2011.). Tada je predsjednik Vijeća obavijestio prisutne da je postupak protiv opt. Katice Maljković obustavljen zbog njezine smrti. Nastavak rasprave planiran je za 25. ožujka 2011.

Optuženike se tereti da su nakon 20. rujna 1991. u mjestu Tovarnik civilno stanovništvo hrvatske i nesrpske nacionalnosti raseljavali, ubijali, fizički zlostavljali i prisvajali ili uništavali imovinu pa da su time počinili kaznena djela genocida iz 119. OKZ RH i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. OKZ RH uz primjenu čl. 43. OKZ RH.

Iako najavljene, u tri predmeta nisu započele glavne rasprave:

1. Na Županijskom sudu u Gospiću nije započela glavna rasprava u postupku protiv **opt. Željka Žakule**.

Ročište glavne rasprave bilo je zakazano 9. studenog 2010., a potom i 20. siječnja 2011. Oba puta glavna rasprava je odgođena zbog nedolaska optuženog, koji navodno prebiva u Republici Srbiji.

Optuženika se tereti da je u ožujku 1992. u mjestu Čanak kao pripadnik postrojbi tzv. SAO Krajine, zajedno sa sada pokojnim Draganom Baraćom, odveo iz obiteljske kuće Blaža Grbca te nakon što je Barać ubo nožem Blaža Grbca u vrat, ispalio u Blaža Grbca više hitaca i nanio mu više prostrjelnih rana uslijed čega je Blaž Grbac preminuo.

2. Na Županijskom sudu u Sisku nije započela glavna rasprava u postupku protiv **opt. Stojana Letice (zločin u Novom Selištu)**.

Početak glavne rasprave bio je zakazan dana 7. lipnja 2010., no zbog nedolaska optuženog rasprava je odgođena. Rješenjem VSRH od 1. prosinca 2010. odlučeno je da će se optuženom Letici suditi u odsutnosti. Početak je bio predviđen za 8. veljače, no pozvani svjedoci nisu se odazvali pozivu. Novi početak rasprave predviđen je za dan 22. ožujka 2011.

Optužnicom je Stojanu Letici stavljeno na teret da je kao pripadnik neregularne vojske tzv. SAO Krajine 30. studenoga 1991. u Novom Selištu prilikom ophodnje, znajući da je Stjepan Šubić, civilna osoba hrvatske nacionalnosti, ostao sam u svojoj kući, iz puške "M-70" kroz otvoreni prozor njegove kuće ispalio više hitaca u leđa Stjepana Šubića, koji je od zadobivenih rana na licu mjesta umro, te da je time počinio kazneno ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

3. Na Županijskom sudu u Sisku nije započela glavna rasprava u postupku protiv **optuženog Branka Dmitrovića i dr. (zločin u Baćinu)**, zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Početak glavne rasprave bio je zakazan za 25. siječnja, no zbog nedolaska osmero (od devetero) optuženih, rasprava je odgođena.

Prvosudu je dostupan samo VIII. opt. Marin Krivošić, koji je izručen iz Crne Gore, te se nalazi u pritvoru. Ostali optuženici (I. opt. Branko Dmitrović, II. opt. Slobodan Borojević, III. opt. Milinko Janjetović, IV. opt. Momčilo Kovačević, V. opt. Stevo Radunović, VI. opt. Veljko Radunović, VII. opt. Katica Pekić i IX. opt. Stevan Dodoš) nedostupni su pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.

Spis će biti dostavljen izvanraspravnom vijeću radi donošenja odluke o suđenju u odsutnosti. *Okrivljenicima (od 1. do 4.) se stavlja na teret da su u cilju etničkog čišćenja tada okupiranog područja Hrvatske Dubice, Cerovljana i Baćina zajedno sa sada pok. Stevom Borojevićem zv. Gadafi od 18. do 21. listopada 1991. isplanirali i sastavili popis preostalog stanovništva u mjestima Cerovljani i Hrvatska Dubica i zapovijedili njihovo ubijanje, dok su okrivljenici (od 5. do 9.) temeljem navedene zapovijedi kao njima podređeni, i temeljem sastavljenog popisa u Vatrogasne domove u Cerovljanima i Hrvatskoj Dubici priveli i zatočili najmanje sedamdeset civilnih osoba hrvatske nacionalnosti. Od navedenog je broja zahvaljujući intervencijama rodbine i prijatelja pušteno na slobodu najmanje deset osoba, a nakon toga su preostali civili (najmanje 56) koji su bili zatočeni u Vatrogasnom domu u Hrvatskoj Dubici 21. listopada 1991. autobusom uz oružanu pratnju odvezeni u Baćin gdje su ih pripadnici policijskih postrojbi "Milicije SAO Krajine" pod rukovodstvom sada pok. zapovjednika Milicije Steve Borojevića zv. Gadafi na predjelu zv. "Skelište" ubili automatskim vatrenim oružjem.*

U nekoliko postupaka u kojima smo tijekom 2010. pratili glavne rasprave tijekom siječnja i veljače 2011. nije održano niti jedno ročište, pa će rasprave u tim predmetima morati započeti iznova:

1. U postupku koji se na Županijskom sudu u Vukovaru vodi protiv **opt. Ilije Vorkapića (zločin u Lovasu)** za kaznena djela genocida iz čl. 119. i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH posljednje ročište glavne rasprave održano je krajem prosinca 2010.

Glavnu raspravu u ovome postupku pratimo od 2004. godine. Do sada nije donesena prvostupanjska presuda. Optužnica je podignuta protiv 18 optuženika. Tijekom 2003. i 2005. zbog smrti je obustavljen postupak protiv dvojice optuženika, a u travnju 2009. postupak protiv prisutnih optuženika (Milana Tepavca i Ilije Vorkapića) razdvojen je u odnosu na 14-oricu nedostupnih optuženika. U prosincu 2010. razdvojeni su i postupci protiv Tepavca i Vorkapića, zbog raspravne nesposobnosti opt. Milana Tepavca.

Rasprava je više puta kretala iznova (zbog izmjena članova i predsjednika vijeća, uhićenja opt. Tepavca, razdvajanja postupka, prekida dužih od dva mjeseca,...).

2. U trećem (drugom ponovljenom) postupku koji se na Na Županijskom sudu u Zadru vodi protiv **optuženih Milana Jurjevića i Davora Tošića**, optuženih da su kao pripadnici srpskih

postrojbi počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, posljednje ročište glavne rasprave održano je 02. studenog 2010.

Treći (drugi ponovljeni) postupak započeo je u svibnju 2010.

U ovome je predmetu VSRH 2000. godine ukinuo oslobađajuću presudu Županijskog suda u Zadru iz 1997. godine, a potom, 2007. godine, i osuđujuću presudu Županijskog suda u Zadru kojom je prvooptuženi Jurjević osuđen na kaznu zatvora u trajanju od četiri, a drugooptuženi Tošić u trajanju od petnaest godina.

Prvooptuženi Jurjević brani se sa slobode (u pritvoru se nalazio od 26. svibnja do 01. prosinca 1997.), a drugooptuženom Tošiću sudi se u odsutnosti.

Optuženike se tereti da su projektilima iz vatrenoga oružja lišili života Milu Brkića – Kuzmana, civilnu osobu hrvatske nacionalnosti, koji nije pružao nikakav otpor, na način da je drugooptuženi Tošić iz pištolja ispalio više metaka, a kada je ranjeni oštećenik pao na zemlju, prvooptuženi Jurjević da je iz svoje poluautomatske puške ispalio još tri projektila u Milu Brkića, od čega je ovaj umro.

3. U postupku koji se na Županijskom sudu u Bjelovaru vodi protiv **optuženih Ivana Husnjaka i Gorana Sokola (palež sela Pušina i Slatinskog Drenovca)**, posljednje ročište glavne rasprave održano je 18. svibnja 2010. godine. Novo ročište za sada nije određeno.

U ovome postupku optuženike se tereti da u veljači 1992., kao časnici HV-a, zapovjednik odnosno zamjenik zapovjednika jedne postrojbe HV-a, tijekom akcije čišćenja terena u selima Pušine i Slatinski Drenovac, iako su znali da se događaju protupravne radnje, kojima je nekoliko pripadnika optuženicima podređenih postrojbi palilo napuštene kuće stanovnika srpske nacionalnosti, nisu poduzeli ništa da se protupravna postupanja suzbiju i kazne te na taj način pristali da se nastavi sa takvim radnjama i na posljedice takvih radnji (u selu Pušine uništeno je 17 kuća, pucanjem iz vatrenog oružja oštećen je toranj pravoslavne crkve, u Slatinskom Drenovcu zapaljeno je 19 kuća, kao i lovački dom između Pušina i Slatinskog Drenovca).

b) Praćene sjednice na Vrhovnom sudu RH

Tijekom izvještajnog razdoblja (siječnja i veljače 2011.) na Vrhovnom sudu RH u predmetima ratnih zločina održana je sjednica vijeća VSRH samo u predmetu optuženih Luke Markešića i dr. (zločin u Bjelovaru).

Žalbena sjednica vijeća VSRH održana je 1. veljače 2011. Vijeće VSRH ukinulo je osuđujuću presudu Županijskog suda u Varaždinu br. V K-11/07 od 21. prosinca 2007. godine i vratilo predmet prvostupanjskom sudu na ponovno raspravljanje. Navedenom (ukinutom) presudom Županijskog suda u Varaždinu optuženici su u trećem (drugom ponovljenom) postupku bili proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora: Luka Markešić na 4, a Zdenko Radić, Zoran Maras i Ivan Orlović na po 3 godine zatvora.

Optuženicima se stavlja na teret da su, kao pripadnici hrvatskih postrojbi, s umišljajem pomogli drugima da ubijaju ratne zarobljenike i da izvrše napad na civilnu osobu posljedica kojeg je bila teška tjelesna ozljeda, čime su počinili kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava pomaganjem u ratnom zločinu protiv ranih zarobljenika (čl. 122. OKZ RH u vezi s čl. 22. OKZ RH) i kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava pomaganjem u ratnom zločinu protiv civilnog stanovništva (čl. 120. st. 1. OKZ RH u svezi s čl. 22. OKZ RH).